

دوفصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال سوم، شماره دوم، پیاپی ۷

دانشگاه گیلان

رابطه گردشگری ورزشی با توسعه ابعاد منتخب شهری در شهر تهران

ترانه کریمی^{۱*}، افشار هنرور^۲، فریده اشرف گنجویی^۳

تاریخ پذیرش: ۹۲/۹/۱۳

تاریخ دریافت: ۹۲/۲/۲۷

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف تعیین رابطه بین گردشگری ورزشی با توسعه ابعاد منتخب شهری شامل از دیدگاه کارشناسان و دست‌اندرکاران در شهر تهران انجام گرفته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ای ساخته بود که جهت سنجش روایی محتوایی پرسشنامه از نظرات اساتید مدیریت و برای بررسی روایی سازه و دست‌بندی سؤال‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. پایایی سؤال‌های پرسشنامه با انجام پژوهش راهنما و با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ (۰/۹۵) تأیید شد. نمونه آماری پژوهش، ۱۵۰ نفر از کارشناسان بخش گردشگری سازمان میراث فرهنگی، مدیران و دست‌اندرکاران برگزاری رویدادهای ورزشی تهران بودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی توسط نرم‌افزارهای SPSS و LISREL صورت گرفته است.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی نشانگر وجود رابطه معنی‌دار میان متغیر گردشگری ورزشی و متغیرهای توسعه اشتغال‌زایی، ایجاد درآمد و کاهش فقر و سرمایه‌گذاری بود. اگرچه کلیه روابط معنی‌دار بود، اما رابطه میان متغیر گردشگری ورزشی با متغیر ایجاد درآمد و کاهش فقر از سایر روابط قوی‌تر بود.

نتیجه‌گیری: رویدادهای ورزشی برگزار شده در شهر تهران، علاوه بر فواید کوتاه‌مدت و مستقیم می‌تواند فواید بلندمدت و غیر-مستقیمی برای شهر داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: گردشگری ورزشی، اشتغال‌زایی، درآمد، سرمایه‌گذاری.

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

۲. استادیار دانشگاه صنعتی خواجه‌نصیرالدین طوسی

۳. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

نشانی الکترونیک نویسندهٔ مسئول*: karimi_t2005@yahoo.com

مقدمه

گردشگر ورزشی فردی است که به محلی غیر از محل زندگی خود برای حداقل ۲۴ ساعت و حداکثر یک سال مسافرت می‌کند و هدف اصلی او حضور در یک رویداد ورزشی یا بازدید از جذابیت‌های مرتبط با ورزش است (هنرور، ۱۳۸۸). همچنین از دیدگاه گامون^۵ و رایبسون^۶، گردشگری ورزشی به دو نوع سخت^۷ یعنی گردشگر ورزشی که به منظور شرکت فعال یا غیرفعال در ورزش رقابتی مسافرت می‌کند و نرم^۸ یعنی شرکت گردشگر ورزشی در فعالیتی که بیشتر فعالیت تفریحی است تا رقابتی، تقسیم می‌شود (هنرور، ۱۳۸۸).

گردشگری ورزشی موجب رشد اقتصادی می‌گردد (همافر و همکاران، ۲۰۱۱) و فواید و مزایای متعددی را برای شهرها در بردارد که می‌توان به فواید اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی میزبانی بازی‌های و رویدادهای ورزشی برای شهرهای میزبان اشاره کرد (زیتونلی، ۱۳۸۶). بدیهی است که این مزایا در شهرها ایجاد شده است و تغییرات کمی و کیفی زیادی در آنها به وقوع می‌پیوندد (اکبری و تقوایی، ۱۳۸۷). مدیران و مسئولان شهری به دنبال استفاده از فرصت‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای کسب یا تثبیت موقعیت خود هستند و با کسب امتیاز و فرصت، می‌توانند درآمد بیشتری را نصیب شهر میزبان کنند. میزبانی بازی‌های المپیک، بازی‌های جام جهانی، نمایشگاه‌های اقتصادی و فرهنگی، برگزاری همایش‌های علمی، جشنواره‌های هنری، همایش‌های سیاسی از این

در جهان متحول، هر زمان گروهی از فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی بیشتر مورد توجه واقع می‌شوند و منافع و اهمیت یا محدودیت‌ها و موانع پیش روی آنها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. شاید از این منظر بتوان دهه پایانی قرن بیستم را عصر توجه به گردشگری خواند (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۸). صنعت گردشگری به‌عنوان بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین صنعت در دنیا به حساب می‌آید. بسیاری از کشورها، این صنعت پویا را منبع اصلی درآمد، اشتغال‌زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیرساخت‌ها می‌دانند. صنعت گردشگری در سراسر دنیا، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه که منابع دیگر اقتصادی مانند تولید یا استخراج منابع طبیعی را ندارند، بسیار مورد توجه است.

از طرف دیگر، ورزش یکی از فعالیت‌های مهم گردشگر هنگام گردشگری است و گردشگری و مسافرت نیز با انواع گوناگون ورزش همراه است (مرادی، ۱۳۸۵). گردشگری ورزشی در سال‌های اخیر از رونق بیشتری برخوردار شده و به‌صورت فعال^۱، رویداد^۲ و یا نوستالژیک^۳ به‌سرعت در حال گسترش است (گیبسون^۴، ۲۰۰۸). دلیل این امر می‌تواند توجه رسانه‌های جمعی به رویدادهای ورزشی و تبلیغات گسترده در خصوص آنها، افزایش ایام فراغت، گرایش بیشتر مردم به فعالیت‌های ورزشی رشد سریع صنایع مرتبط با کالاها و خدمات ورزشی باشد (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۸).

5. Gammon
6. Robinson
7. Hard
8. Soft

1. Active sport tourism
2. Event sport tourism
3. Nostalgia sport tourism
4. Gibson

(رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۸). پریوس^۴ (۲۰۰۰) شاخص‌هایی از قبیل جذب سرمایه‌گذاری، ایجاد شغل و فرصت‌های تجاری را از پیامدهای میزبانی رویدادهای ورزشی بیان می‌نماید. همچنین حضور گردشگران ورزشی با ایجاد فرصت‌های شغلی کوتاه‌مدت و مستقیم، ثروتی در کشور میزبان است (چالپ^۵، ۲۰۰۳). برآورد شده است که در اوایل قرن حاضر احتمال افزایش مرتب شغل‌های مربوط به گردشگری، برخلاف دیگر بخش‌های اقتصادی زیاد خواهد شد (میسون، ۱۳۸۷). در زمان برگزاری جام جهانی ۲۰۰۶ آلمان نرخ رشد ناخالص ملی آلمان به میزان ۲٪ افزایش یافت و پس از پایان مسابقات، درآمد این کشور تنها از محل گردشگری به بیش از ۴۰۰ میلیون دلار بالغ شد. این تورنمنت ۵۰ هزار فرصت شغلی تازه ایجاد کرد و آثار جانبی آن در اقتصاد این کشور منتشر شد (همشهری، ۱۳۸۹). اگر چه چالپ (۲۰۰۶) معتقد است علیرغم سیاست متمرکز در تأثیر اقتصادی رویداد ورزشی، سازمان‌دهندگان رویدادهای ورزشی و ساکنین جامعه میزبان می‌باید همزمان به ارزش‌های اجتماعی رویدادها هم بپردازند. به‌طور کلی، ایجاد اشتغال یکی از هدف‌های مهم گردشگری در ابعاد بین‌المللی می‌باشد. ایران نیز سالیانه حدود ۱ میلیارد دلار بابت هزینه‌های مسافرت اتباع خود در برنامه اول توسعه پرداخت کرده است. به تعبیری بهتر هر خانواده ایرانی که به‌طور متوسط پنج عضو دارد، سالانه حدود ۸۵ دلار از سهم تولید ملی خود را بابت رونق این بخش به بازار جهانی جهانگردی می‌دهد بدون آنکه سهمی از این بازار برده باشد

فرصت‌ها هستند (موحد، ۱۳۸۶). به دنبال ورود گردشگران، ارز واردشده به کشور در همه واحدهایی که با صنعت گردشگری در ارتباط هستند، مانند رستوران‌ها، هتل‌ها، خطوط هوایی، دریایی، زمینی، اتوبوسرانی، تاکسیرانی و بسیاری از فعالیت‌های دیگر این صنعت جریان می‌یابد و سبب سودآوری می‌شود (درشکی، ۱۳۸۸).

برپایی جام جهانی ۲۰۰۶ در آلمان، میلیون‌ها گردشگر و هوادار را راهی این کشور نمود و موجب سودی برابر با ۲/۶۸ میلیارد گردید (محرّم زاده، ۱۳۸۸). همچنین لی^۱ و تیلور^۲ (۲۰۰۵) برآورد کردند که در جام جهانی کره جنوبی، ۵۷/۷ درصد از گردشگران خارجی ورودی بودند که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم گردشگران جام جهانی را تشکیل می‌دادند. سرانه هر نفر از این گردشگران قریب به ۲/۴۲ دلار بود که ۱/۸ مرتبه بیشتر از گردشگران عادی است. مبتنی بر این ارقام، تخمین زده شد جام جهانی در کره جنوبی تأثیر اقتصادی ۱/۳۵ میلیارد دلاری از بازده (فروش)، ۳۰۷ میلیون دلار از درآمد و ۷۱۳ میلیون دلار ارزش‌افزوده برای این کشور ایجاد کرد (ادیش و همکاران^۳، ۲۰۰۸).

از طرف دیگر، اشتغال‌زایی یکی از اثرات اقتصادی صنعت گردشگری است و توسعه این صنعت موجب ایجاد اشتغال مستقیم مانند مشاغل هتلداری، رستوران‌داری و اشتغال غیرمستقیم مانند اشتغال در صنایع غذایی، بهداشت و درمان در جامعه مقصد می‌شود

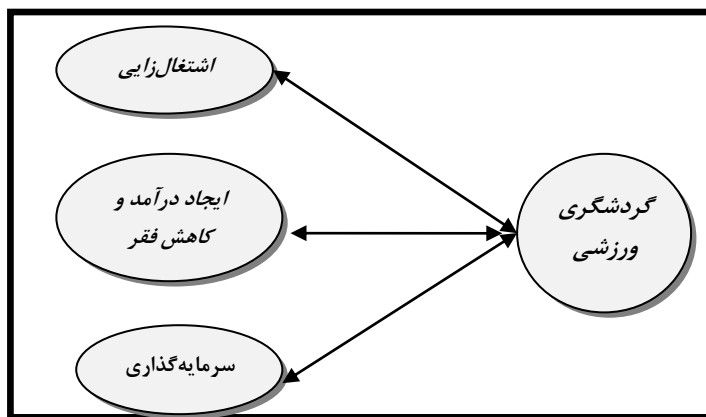
1. Lee
2. Taylor
3. Udesch et al.

4. Peruss
5. Chalip

(نصیری زاده و توتونچی، ۱۳۸۲). با توجه به اهمیت گردشگری در رشد اقتصادی و سرمایه گذاری و اینکه میزبانی مسابقات در شهرها فراتر از اثر مالی آن است (ملک، ۱۳۸۵). برخی از کشورها در زمینه گسترش و بهره‌گیری از گردشگری و گردشگری ورزشی خوب عمل کرده‌اند که می‌توان به موفقیت ترکیه در سرمایه گذاری گردشگری ورزشی و جذب تیم ورزشی از سراسر دنیا حتی ایران و نیز کسب درآمد اشاره کرد. در مواردی حتی از این طریق توانست برخی از خسارت‌ها را جبران نماید (راستی، ۱۳۸۹).

کشور ایران و به‌ویژه شهر تهران نیز همه‌ساله میزبان رویدادهای ورزشی متعددی است؛ اما از این نظر که آیا فواید و مزایایی را نیز به دست می‌آورد ابهام وجود دارد. با توجه به اینکه گردشگری موجب توسعه شهر در ابعاد گوناگون

می‌گردد و افزایش درآمد، سرمایه‌گذاری و اشتغال برخی از این ابعاد هستند، همچنین با توجه به اینکه رویدادهای ورزشی مختلفی در تهران برگزار می‌گردد که موجب جلب گردشگران ورزشی بسیاری می‌گردد، ولی اطلاعات روشنی در دسترس نیست که آیا در وضعیت فعلی میان فعالیت‌های گردشگری ورزشی در شهر تهران با اشتغال‌زایی، افزایش درآمد و توسعه سرمایه‌گذاری ارتباطی وجود دارد؟ لذا این پژوهش درصدد برآمد با بررسی دیدگاه صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران این حوزه، به بررسی این فرضیه بپردازد که گردشگری ورزشی در شهر تهران بر توسعه ابعاد منتخب شهری شامل اشتغال‌زایی، ایجاد درآمد و سرمایه گذاری تأثیر معنی‌داری دارد. شکل ۱، نشانگر مدل مفهومی پژوهش می‌باشد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

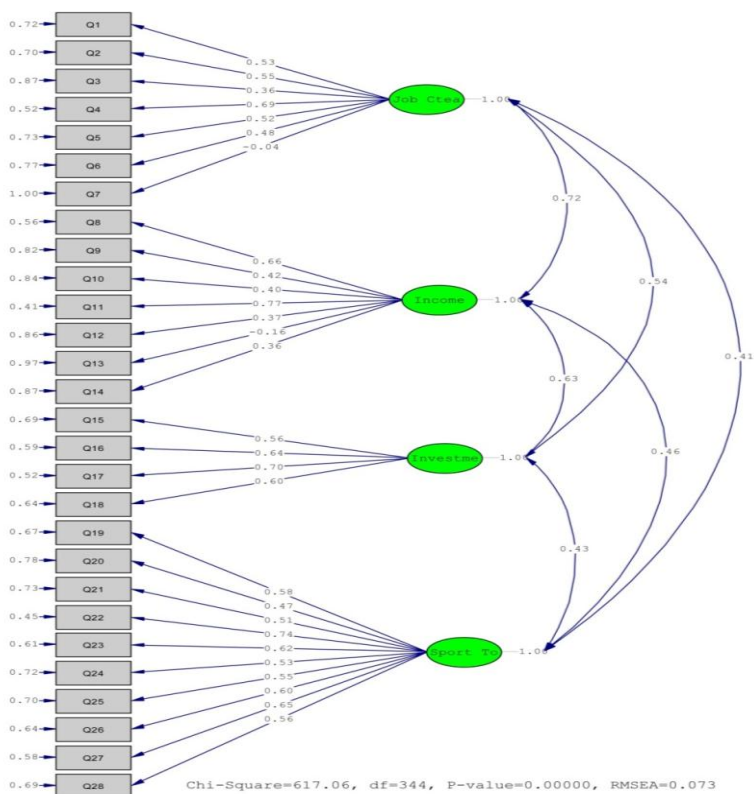
توصیف داده‌های مربوط به ویژگی‌های جمعیت شناختی از شاخص‌های آمار توصیفی استفاده شده است. در سطح آمار استنباطی برای بررسی روایی و پایایی پرسشنامه از روش آماری تحلیل عاملی اکتشافی تحلیل همسانی درونی استفاده شد و برای بررسی روابط بین متغیرها از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. کلیه این تحلیل‌ها توسط نرم‌افزارهای SPSS و LISREL انجام گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی نشان داد که میانگین سنی پاسخ‌دهندگان ۳۳/۱۷ سال و کمترین گروه سنی مربوط به گردشگران ورزشی بود. اکثر نمونه‌های آماری پژوهش زن با ۵۹/۷٪ و مردان با ۴۰/۳ درصد بودند. بیشتر نمونه‌های پژوهش دارای تحصیلات کارشناسی (۴۰/۷٪) و تحصیلات دکترا با ۱/۳ درصد پایین‌ترین درصد را به خود اختصاص دادند. همچنین نتایج توصیفی پژوهش نشان داد که رشته‌های غیر تربیت‌بدنی با ۶۴/۷ درصد حتی در سازمان‌های ورزشی موردنظر پژوهش درصد بالاتری را به خود اختصاص داده است. از سوی دیگر بیشتر نمونه‌های آماری دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بودند. در جدول زیر وضعیت تحصیلات نمونه‌های پژوهش به تفکیک میزان تحصیلات آورده شده است.

شکل زیر نتایج تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای پژوهش را به صورت ضرایب استاندارد شده نشان می‌دهد.

روش این پژوهش توصیفی است که به صورت پیمایشی انجام شده است. نمونه آماری پژوهش که به صورت غیر تصادفی هدف‌دار و با توجه به حجم تخمینی جامعه انتخاب شدند ۱۵۰ نفر از کارشناسان بخش گردشگری سازمان میراث فرهنگی شاغل در تهران، کلیه مدیران دست‌اندرکار برگزاری رویدادهای ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی و سایر نهادهای ذی‌ربط، کلیه مدیران هتل‌ها و اقامتگاه‌های معتبر، کلیه مدیران و مسئولان روابط عمومی و بین‌المللی فدراسیون‌های ورزشی، کلیه مدیران و کارشناسان روابط عمومی و بین‌المللی سازمان تربیت‌بدنی و گردشگران ورزشی شرکت‌کننده در رویدادهای ورزشی شهر تهران. ابزار گردآوری پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است که جهت سنجش روایی محتوایی پرسشنامه از نظرات اساتید مدیریت ورزشی استفاده گردید. سپس برای بررسی روایی سازه و دسته‌بندی سؤال‌ها بر اساس اهداف اختصاصی پژوهش تحلیل عاملی اکتشافی انجام گردید، در نهایت تعدادی سؤال حذف و جابجا گردید و پرسشنامه اصلی طراحی گردید. نهایتاً پایایی سؤال‌های پرسشنامه با انجام پژوهش راهنما و توزیع پرسشنامه میان ۵۰ نفر از افراد نمونه مورد تأیید قرار گرفت (۰/۹۵ = Chronbach's Alpha). متغیرهای وابسته پژوهش حاضر شامل ابعاد منتخب توسعه شهری بودند که در پرسشنامه سؤال‌های ۱ تا ۱۸ را به خود اختصاص داده بودند اشتغال‌زایی از سؤال ۱ تا ۷، سرمایه‌گذاری از سؤال ۱۵ تا ۱۸، کاهش فقر و ایجاد درآمد از سؤال ۸ تا ۱۴ همچنین سؤال‌های ۱۹ تا ۲۸ به متغیر مستقل پژوهش یعنی گردشگری ورزشی مربوط می‌شد. برای

شکل ۲. نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای پژوهش (مقادیر استانداردشده)

کوواریانس و نیز مقادیر t مربوط به هر یک را نشان می‌دهد.

همان‌گونه که در شکل فوق مشخص است، کلیه بارهای عاملی به جز چند مورد در حد قابل قبولی هستند. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری نیز همگی قابل قبول است و حکایت از آن دارد که دسته‌بندی مؤلفه‌ها و متغیرهای مربوط به هر یک مناسب هستند. همچنین ضریب‌های کوواریانس میان متغیرها با یکدیگر نیز بر اساس مقادیر t همگی معنی‌دار بودند و نشان از این دارد که این متغیرها با یکدیگر ارتباط معنی‌داری دارند. جدول زیر بارهای عاملی، ضرایب

جدول ۱. مقادیر بارهای عاملی، ضرایب کوواریانس و مقادیر t مربوطه

مقدار t	بار عاملی	نام مؤلفه	مقدار t	بار عاملی	نام مؤلفه
۶/۴۱	۰/۵۶	Q15	۶/۱۰	۰/۵۳	Q1
۷/۵۶	۰/۶۴	Q16	۶/۴۰	۰/۵۵	Q2
۸/۲۹	۰/۷۰	Q17	۳/۹۵	۰/۳۶	Q3
۶/۹۵	۰/۶۰	Q18	۸/۳۵	۰/۶۹	Q4
۷/۱۶	۰/۵۸	Q19	۶/۰۱	۰/۵۲	Q5
۵/۶۳	۰/۴۷	Q20	۵/۴۴	۰/۴۸	Q6
۶/۲۶	۰/۵۱	Q21	-۰/۴۰	-۰/۰۴	Q7
۹/۸۹	۰/۷۴	Q22	۸/۰۸	۰/۶۶	Q8
۷/۸۸	۰/۶۲	Q23	۴/۸۰	۰/۴۲	Q9
۶/۴۶	۰/۵۳	Q24	۴/۶۱	۰/۴۰	Q10
۶/۷۳	۰/۵۵	Q25	۹/۷۲	۰/۷۷	Q11
۷/۵۸	۰/۶۰	Q26	۴/۱۸	۰/۳۷	Q12
۸/۲۵	۰/۶۵	Q27	-۱/۷۷	-۰/۱۶	Q13
۶/۹۰	۰/۵۶	Q28	۴/۱۰	۰/۳۶	Q14

ضریب کوواریانس میان متغیرهای پژوهش

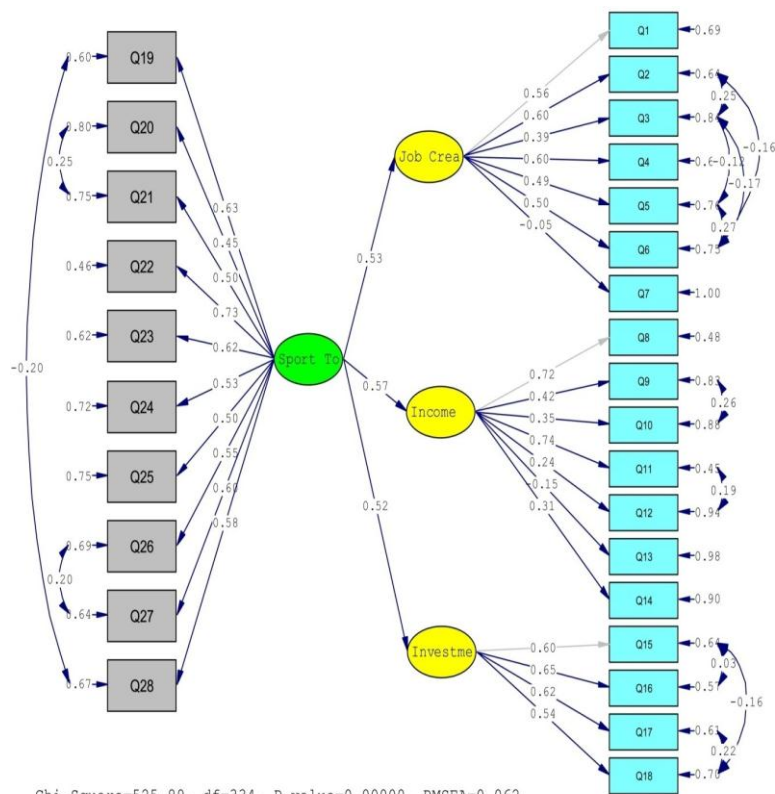
نام متغیر	اشتغال‌زایی	ایجاد درآمد و کاهش فقر	سرمایه‌گذاری	گردشگری ورزشی
اشتغال‌زایی	ضریب کوواریانس مقدار t	۰/۷۲	۰/۵۴	۰/۴۱
ایجاد درآمد و کاهش فقر	ضریب کوواریانس مقدار t	۹/۸۳	۰/۶۳	۰/۴۶
سرمایه‌گذاری	ضریب کوواریانس مقدار t	۹/۸۳	۷/۶۵	۵/۲۵
گردشگری ورزشی	ضریب کوواریانس مقدار t	۰/۴۱	۰/۶۳	۴/۷۲
		۴/۴۲	۵/۲۵	۴/۷۲

فوق مشخص است نتایج مدل‌سازی معادله ساختاری که ضرایب اثر میان گردشگری ورزشی و سه متغیر اصلی اشتغال‌زایی، سرمایه‌گذاری و ایجاد درآمد و کاهش فقر را نشان می‌دهد تبیین

در شکل‌های زیر نتایج نمودارهای آزمون فرضیه اصلی پژوهش با استفاده روش مدل‌سازی معادله ساختاری شامل ضرایب اثر و نیز مقادیر t آورده شده است. همان‌گونه که از شکل‌های

ورزشی، معادل ضریب اثر به دست آمده در این متغیرهای توسعه‌ای تغییر مثبت قابل‌انتظار است. لذا فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار گرفت و فرض صفر رد گردید. به عبارت بهتر گردشگری ورزشی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر ابعاد منتخب توسعه شهری دارد.

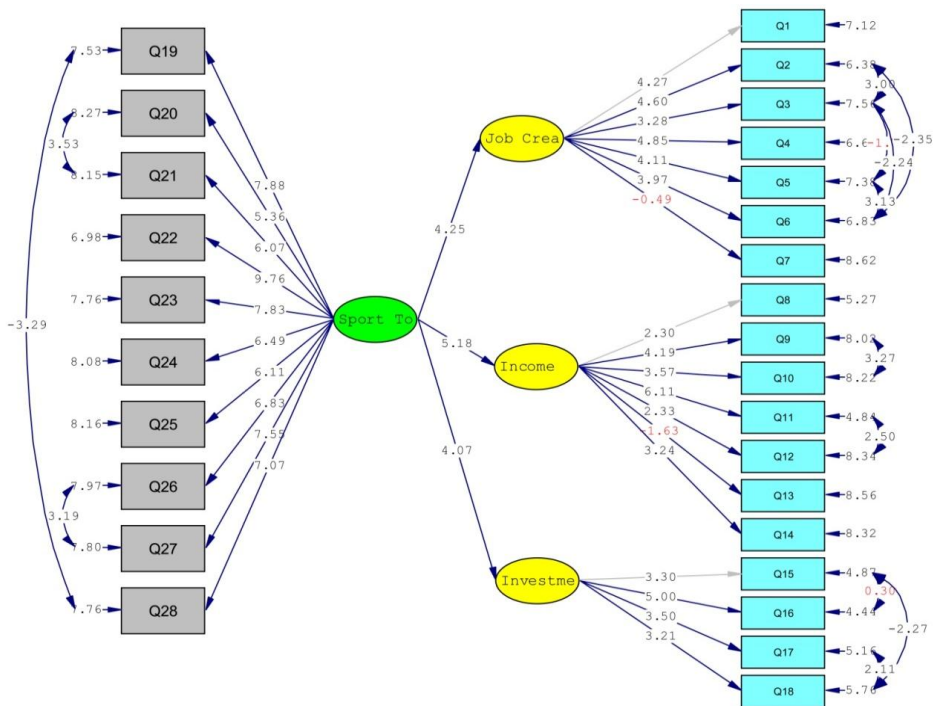
می‌نماید که گردشگری ورزشی تأثیر معنی‌داری بر این سه متغیر توسعه شهری دارد ($t > +1/96$) اثر گردشگری ورزشی به ترتیب اهمیت بر متغیر ایجاد درآمد و کاهش فقر (ضریب اثر = 0.57 و $t = 5/28$)، اشتغال‌زایی (ضریب اثر = 0.53 و $t = 4/25$) و سرمایه‌گذاری (ضریب اثر = 0.52 و $t = 4/07$) بود. به عبارت بهتر به ازای هر واحد تغییر مثبت در گردشگری

Chi-Square=525.89, df=334, P-value=0.00000, RMSEA=0.062

شکل ۳. نتایج مدل‌سازی معادله ساختاری مدل مفهومی پژوهش (ضرایب استاندارد شده)

Chi-Square=525.89, df=334, P-value=0.00000, RMSEA=0.062

شکل ۴. ضرایب معنی داری t مدل معادله ساختاری

گردشگران را به خود جلب کرده است) با بار عاملی ۰/۷۴ از سایر مؤلفه‌ها مهم‌تر شناخته شد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج توصیفی پژوهش حاضر نشان داد که با توجه به میانگین ۳۳/۱۷، نمونه‌های آماری نسبتاً جوان می‌باشند. همچنین نتایج توصیفی پژوهش نشان داد بیشتر کارشناسان نمونه پژوهش در رشته‌های غیر تربیت‌بدنی تحصیل کرده بودند. این درصد حتی در سازمان‌های ورزشی موردپژوهش نیز بیشتر از دانش-

در متغیر اشتغال‌زایی مهم‌ترین مؤلفه مربوط Q۲ (ایجاد شغل برای افراد محلی) و Q۴ (ایجاد شغل‌های جدید) با بار عاملی ۰/۶۰ بودند را نشان می‌دهد. در متغیر گردشگری ورزشی و کاهش فقر و ایجاد درآمد مهم‌ترین مؤلفه مربوط به Q۱۱ (کاهش نرخ بیکاری در شهر) با بار عاملی ۰/۷۴ می‌باشد. در متغیر سرمایه‌گذاری نیز مهم‌ترین مؤلفه سؤال شماره Q۱۶ (افزایش حمایت‌های مالی شرکت‌های خصوصی و دولتی) با بار عاملی ۰/۶۵ بود. در متغیر گردشگری ورزشی نیز سؤال شماره Q۲۲ (رویدادهای ورزشی تهران آن‌قدر جذاب هستند که

سوی دیگر همافر و همکاران (۲۰۱۱) صنعت گردشگری را در آینده مناطق میزبان رویدادهای ورزشی، بر ایجاد شغل و درآمد تأثیرگذار می‌دانند، به شرط اینکه صنعت گردشگری ورزشی و زیرساخت‌های مربوط به آن به خوبی توسعه یابند. هریک از محققین اثر متغیر اشتغال زایی را در ورود گردشگران ورزشی در جوامع میزبان به گونه‌ای بیان نموده‌اند و این متغیر را از اثرات مثبت برگزاری رویدادهای ورزشی در شهر برگزارکننده می‌دانند. همچنین این یافته‌ها با نتایج تحقیق صدیق زراعتی (۱۳۸۴)، ملک (۱۳۸۵)، جلالی (۱۳۸۶)، زیتونلی (۱۳۸۶)، درشکی (۱۳۸۸) و اصفهانی و همکاران (۱۳۸۸) مطابقت دارد. این تحقیقات که در جوامع آماری متفاوت انجام گردیده است همگی به این نتیجه که رسیدند که بین توسعه گردشگری ورزشی و اشتغال‌زایی ارتباط وجود دارد و این عامل موجب به حرکت درآوردن کلیه صنایع کوچک و بزرگ و شرایط کسب‌وکار (مستقیم و غیرمستقیم) به وجود می‌آورد؛ بنابراین به نظر می‌رسد که از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که به دنبال حضور گردشگران ورزشی تأثیرگذار است، ایجاد شغل‌های جدید در شهر با بار عاملی ۰/۶۰، ایجاد شغل برای افراد محلی با بار عاملی ۰/۶۰ و ایجاد فرصت‌های شغلی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با بار عاملی ۰/۵۶ می‌باشد. لذا در سال جاری که هدف دولت ایجاد ۲/۵ میلیون شغل در کشور می‌باشد، حوزه گردشگری به طور اعم و حوزه گردشگری ورزشی به طور اخص

آموختگان در رشته تربیت‌بدنی بود. لذا به نظر می‌رسد جهت جلب گردشگران و بهره‌برداری از صنعت گردشگری با توجه به پتانسیل‌های شهر تهران و همچنین برگزاری رویدادهایی مورد توجه گردشگران، تخصص‌گرای بیشتری مورد نیاز باشد.

نتیجه پژوهش حاضر نشانگر رابطه و تأثیر معنی‌دار بین متغیر گردشگری ورزشی و اشتغال زایی بود که با یافته‌های پریوس (۲۰۰۰)، چالیپ (۲۰۰۳)، یوان^۱ (۲۰۰۳)، باد^۲ (۲۰۰۴) همافر و همکاران (۲۰۱۱) مطابقت دارد. پریوس (۲۰۰۰) معتقد است شاخص‌های متعددی در زمینه میزبانی رویدادهای ورزشی در جامعه موجود است که ایجاد شغل‌های جدید از این شاخص‌ها می‌باشد. چالیپ (۲۰۰۳) معتقد است؛ ایجاد فرصت‌های شغلی یکی از فواید کوتاه‌مدت و مستقیم حضور گردشگران ورزشی در جوامع میزبان است (قیامی‌راد و همکاران، ۱۳۸۷). یوان (۲۰۰۳) با بیان اینکه گردشگری و ورزش دو عنصر حیاتی در اقتصاد جهانی هستند و می‌توانند اثرات مفید فراوانی را برای جوامع مختلف ایجاد نمایند. یکی از این اثرات را اشتغال‌زایی می‌داند. همچنین باد (۲۰۰۴) بیان می‌دارد که اثری که میزبانی مسابقات و تیم‌های ورزشی در شهرها می‌گذارد فراتر از اثر مالی است و یکی از این اثرات، اشتغال‌زایی این فعالیت‌ها است که سبب توسعه اقتصادی نیروی کار می‌گردد. از

1. Yuan
2. Baade

می‌تواند نقش قابل‌توجهی در این زمینه ایفا نماید. از طرفی، ایجاد شغل توسط توسعه گردشگری ورزشی در محل‌هایی مانند محل‌های برگزاری رویداد از طریق اختصاص غرفه‌های فروش مرتبط، ایجاد تورهای درون‌شهری و گسترش خدمات تفریحی در مراکزی که گردشگری ورزشی در حال وقوع است، می‌تواند شکل بگیرد. همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که رابطه و تأثیر معنی‌داری میان متغیر گردشگری ورزشی و کاهش فقر و ایجاد درآمد وجود دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های باد (۲۰۰۴)، کیم و همکاران^۱ (۲۰۰۵)، دارکی و هورن^۲ (۲۰۰۹)، اشوورد و پیچ^۳ (۲۰۱۰) مطابقت دارد. باد (۲۰۰۴) معتقد است؛ اثری که میزبانی تیم‌ها یا برگزاری مسابقات حرفه‌ای شهرها می‌گذارند فراتر از اثر مالی آن است که این اثر می‌تواند بر نحوه‌ی کیفیت زندگی ساکنان شهرهای میزبان باشد. همچنین مشخص شده است منابع و اثرات اجتماعی در شهر میزبان رویدادهای ورزشی مانند اثرات اقتصادی مهم هستند. این اثرات می‌تواند شامل افزایش افتخارات جامعه و کیفیت زندگی باشد (کیم و همکاران ۲۰۰۶). رویدادهای ورزشی و فعالیت‌های مربوط به آن‌ها فرصت‌های خاص برای کشورهای میزبان قرار می‌دهند و منطقه مذکور و کشور میزبان را در معرض نمایش می

گذارند و موجب توسعه اجتماعی به صورت محسوس و غیر محسوس می‌گردند (دارکی و هورن، ۲۰۰۹). همان‌طور که از دستاوردهای گردشگری منافع اقتصادی می‌باشد، گردشگری در منافع اقتصادی اساسی شهرها سهیم است، اما شهرهایی که اقتصاد وابسته به گردشگری دارند ممکن است از حداقل این منافع برخوردار شوند (اشوورد و پیچ، ۲۰۱۰)؛ که البته این نظریه تا حدودی با نتیجه پژوهش مطابقت ندارد. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های زیتونلی (۱۳۸۶)، درشکی (۱۳۸۸) و صداقتی و همکاران (۱۳۹۰) همخوانی دارد. با شناسایی مناطقی که دارای پتانسیل بالفعل و بالقوه در بخش گردشگری و ورزش هستند و سرمایه‌گذاری در این مناطق، می‌توان موجب افزایش درآمد ساکنین این مناطق گردید (زیتونلی، ۱۳۸۶). جدا از اثرات بخشی، اثرات کلی نیز از توسعه گردشگری ورزش در شهر حاصل می‌گردد. مثلاً علاوه بر ورود گردشگران که با بالا بردن ضریب اشتغال توأم است، ارز واردشده توسط این گروه در تمام شعب و رشته‌های اقتصادی کشور تقسیم‌شده و همچنین موجب ارتقاء واحدهای مربوط به صنعت گردشگری و موجب سودآوری می‌گردد (درشکی ۱۳۸۸). صداقتی و همکاران (۱۳۹۰) طی بررسی عوامل سوق‌دهنده مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی معتقد است که تلاش مدیران، مسئولان و برنامه‌ریزان ورزشی در تخصصی کردن رشته‌ها و بومی‌سازی آن‌ها است. به این ترتیب هر منطقه‌ای با توجه به موقعیت

1. Kim et al.
2. Darkey & Horn
3. Ashworth & Page

جامعه موجود است، جذب سرمایه‌گذاری یکی از این شاخص‌ها می‌باشد. یوان (۲۰۰۳) با بیان اینکه گردشگری و ورزش دو عنصر حیاتی در اقتصاد جهانی هستند، می‌تواند اثرات مفید فراوانی را برای جوامع مختلف ایجاد نمایند. سرمایه‌گذاری‌های جدید مثلاً برای ایجاد زیرساخت‌ها می‌تواند یکی از این اثرات باشد. از سوی دیگر گردشگری ورزشی را دلیل رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری شناخته‌اند (وید و بول، ۲۰۰۴). از طرفی با توجه به اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری در محیط شهری می‌توان آن را به‌عنوان صنعتی در جهت بازاریابی انواع محصولات در جامعه میزبان شناخت (ادواردز و همکاران، ۲۰۰۸). برای توسعه گردشگری ورزشی دولت و بخش خصوصی کارآفرین می‌بایست وارد عرصه گردند. با توجه به اینکه گردشگری ورزشی ظرفیت اقتصادی زیادی دارد، می‌بایست بخش خصوصی در مقصدهای ورزشی سرمایه‌گذاری نمایند (مستر و همکاران، ۲۰۰۸) (هنرور، ۱۳۸۸). همچنین مشخص شده است جام جهانی ۲۰۱۰ برای تجارت محلی موجب افزایش سوددهی شده است و ساکنین جامعه میزبان موافق ایجاد فرصت‌های اقتصادی در محل برگزاری رویداد بودند (اورمیلا و سوارت، ۲۰۰۹). علی‌رغم اینکه پژوهش‌های مذکور به‌طور مستقیم اشاره به نتیجه پژوهش حاضر ندارد اما نتیجه قابل‌تأمل این است که با برگزاری رویدادهای ورزشی در شهر، بازارهای ارائه خدمات ورزشی رونق یافته و حامیان و سرمایه‌گذاران با در نظر گرفتن این موضوع می‌توانند سوددهی داشته باشند. همچنین نتیجه پژوهش حاضر با یافته‌های قاسمی (۱۳۸۵)، ملک (۱۳۸۵) و یار و همکاران

جغرافیایی و آداب و رسوم و فرهنگ آن می‌تواند محل تولید و ارائه خدمات ورزشی و به دنبال آن جذب گردشگران ورزشی و درآمدهای ناشی از آن باشد. از مهم‌ترین عوامل مؤثر در معنی‌داری این فرضیه به ترتیب می‌توان به: کاهش نرخ بیکاری با بار عاملی ۰/۷۴^۱، ارتقاء وضعیت زندگی مردم با بار عاملی ۰/۷۲^۲ و افزایش درآمد خطوط هواپیمایی با بار عاملی ۰/۴۲^۳ اشاره نمود. نکته قابل‌توجهی که در زمینه درآمدزایی گردشگری ورزشی در مناطق میزبان رویدادهای ورزشی می‌بایست مورد تأکید قرار گیرد، جلب کارآفرینان در خصوص این رویدادها می‌باشد؛ و همچنین استفاده از درآمدهای مالیاتی در صنعت گردشگری توسط دولت می‌تواند در این صنعت سودآور باشد.

از سوی دیگر نتایج نشانگر رابطه و تأثیر معنی‌دار بین متغیر گردشگری ورزشی و سرمایه‌گذاری بود. لذا در حال حاضر می‌توان از گردشگری در جهت توسعه سرمایه‌گذاری و عناصر وابسته به آن بهره‌گیری می‌گردد. به‌عبارت‌دیگر برگزاری مسابقات ورزشی در تهران موجب توسعه سرمایه‌گذاری گردیده است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پریوس (۲۰۰۰)، یوان (۲۰۰۳)، وید و بول (۲۰۰۴)، ادواردز و همکاران^۱ (۲۰۰۸)، مستر و همکاران^۲ (۲۰۰۸)، اورمیلا و سوارت^۳ (۲۰۰۹) همخوانی دارد. پریوس (۲۰۰۰) معتقد است که شاخص‌های متعددی در زمینه میزبانی رقابت‌های ورزشی در

1. Edwards et al.
2. Mester et al.
3. Urmila & Swart

(۱۳۹۰) مطابقت دارد. صنعت گردشگری خرده بازاری پررونق است که منافع قابل توجهی نصیب کشورهای یکی که در آن سرمایه‌گذاری نموده‌اند را می‌نماید. استرالیا یکی از کشورهای است که منفعت بسیاری از این مقوله کسب نموده است (قاسمی، ۱۳۸۵). ملک (۱۳۸۵) نیز بیان کرد که برگزاری رویدادهای ورزشی نقش مثبتی بر رشد اقتصادی مناطق میزبان دارد و موجب جذب سرمایه‌گذاری و حمایت‌های مالی می‌گردد. در رویدادهای المپیک ۳۴٪ از منابع درآمد اصلی را حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌ها و حامیان به خود اختصاص داده است. یار (۱۳۹۰) نقش اقتصادی و حامیان مالی ورزشی در توسعه ورزش و بالطبع گردشگری ورزشی بسیار مهم و حیاتی و همچنین وجود اسپانسرها در ورزش را موجب پیشرفت ورزش و استقبال بیشتر گردشگران ورزشی از رویدادهای ورزشی می‌داند. از دیگر عوامل مؤثر در معنی‌داری این فرضیه به ترتیب می‌توان به: سرمایه‌گذاری در بخش‌های خدماتی مرتبط با رویدادهای ورزشی با بارعاملی ۰/۶۲، افزایش حمایت‌های مالی شرکت‌های خصوصی و دولتی با بارعاملی ۰/۶۵ و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهر با بارعاملی ۰/۶۰ اشاره کرد. از آنجایی که کشور ما

دارای پتانسیل‌ها و قابلیت‌های طبیعی برای جلب گردشگران ورزشی می‌باشد، لذا دولت باید با تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های کلان و نیز تصویب قوانینی در مجلس شورای اسلامی موجب تغییر نگرش‌ها و جذب سرمایه‌گذاران گردد. از این طریق می‌توان به سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و جذب منابع ارزی به کشور و در نهایت توسعه گردشگری ورزشی امیدوار بود. همچنین با آموزش و جذب نیروهای متخصص در امر بازاریابی ورزشی می‌توان به شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در رویدادهای ورزشی پرداخت که به موجب آن سرمایه‌گذاران به راحتی سرمایه‌گذاری نمایند.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر گردشگری ورزشی تأثیر معنی‌داری بر اشتغال‌زایی، سرمایه‌گذاری، کاهش فقر و ایجاد درآمد از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزشی و مدیران هتل‌ها و اماکن اقامتی شهر تهران و گردشگران ورزشی وجود دارد. لذا از برگزاری رویدادهای ورزشی و ورود گردشگران ورزشی در شهر تهران می‌توان نهایت بهره‌گیری را در ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی و دولتی و همچنین بالا بردن سطح زندگی شهروندان نمود.

منابع

- ادبی فیروز جاه. جواد. ه. کوزه‌چیان و م. احسانی. ۱۳۸۸. بررسی مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی ورزشی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی کشور از دیدگاه کارشناسان ورزشی و گردشگری. برگرفته از وبسایت: www.sid.ir.
- اکبری، م و م. تقوایی. ۱۳۸۷. مقدمه‌ای بر مدیریت گردشگری شهری. چاپ اول. اصفهان. نشر نگار.
- اصفهانی، ن. م. گودرزی، ح. اسدی، ن. ا. سجادی و ا. اسمیت. ۱۳۸۸. تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه جهانگردی ورزشی داخلی ایران. برگرفته از وبسایت: www.sid.ir.
- پارکز، ژ. بی. آر. کی. زنگر و جی، کوارترمن. ۱۳۸۲. مدیریت معاصر در ورزش، مترجم: محمد احسانی (۱۳۸۲). چاپ اول. تهران دفتر نشر آثار علمی دانشگاه تربیت مدرس.
- جلالی، س. م. ۱۳۸۶. بررسی تأثیر خدمات شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران بر صنعت گردشگری کشور. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده جغرافیا. دانشگاه آزاد اسلامی تهران. واحد مرکزی.
- درشکی، پ. ۱۳۸۸. نقش مدیریت گردشگری ورزشی در ایجاد فرصت‌های شغلی از دیدگاه متخصصین مدیریت و برنامه‌ریزی در ورزش و مدیریت گردشگری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی. دانشگاه آزاد اسلامی تهران. واحد مرکزی.
- راستی، ا. ۱۳۸۹. گردشگری خارجی با بخشنامه نمی‌آید، روزنامه همشهری. سال هجدهم. شماره ۵۱۱۲.
- رنجریان، ب و م. زاهدی. ۱۳۸۸. شناخت گردشگری. چاپ پنجم. اصفهان. نشر چهارباغ.
- روزنامه همشهری. ۱۳۸۹. ووزلای فوتبالی به جای بوق ماشین. ضمیمه مسافر. ۲۰ تیر.
- زیتونلی، ع. ۱۳۸۶. شناسایی توانمندی‌های گردشگری ورزشی استان گلستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده تربیت‌بدنی. دانشگاه پیام نور.
- صداقتی، پ. ق. الیاسی و ک. خارکن. ۱۳۹۰. بررسی عوامل سوق‌دهنده مؤثر بر توسعه توریسم ورزشی با تأکید بر جهت‌گیری صنعتی در استان آذربایجان شرقی. همایش ملی تفریحات ورزشی. تهران.
- صدیق زراعتی، س. ج. ۱۳۸۴. بررسی تحلیلی توریسم ورزشی در شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- قاسمی، ح. ۱۳۸۵. بازاریابی و گردشگری در ورزش. برگرفته از وبسایت: hamshahrionline.ir.
- محرم زاده، م. ۱۳۸۸. اصول و مبانی گردشگری ورزشی. چاپ اول. ارومیه. جهاد دانشگاهی ارومیه.
- مرادی، س. ۱۳۸۵. ورزش، شهر و توریسم. همایش ملی شهر و ورزش. تهران.
- ملک، ف. ۱۳۸۵. مطالعه تطبیقی تأثیر برگزاری رویدادهای ورزشی با ابعاد ملی، بین‌المللی و المپیک بر وضعیت اقتصادی محل‌های میزبان: مورد کاربرد برای برآورد تأثیر اقتصادی رویدادهای ورزشی در ایران. دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

- موحد، ع. ۱۳۸۶. گردشگری شهری. انتشارات دانشگاه شهید چمران. چاپ اول.
- میسون، پ. ۱۳۸۷. گردشگری اثرات، برنامه ریزی و مدیریت. مترجم: روزبه میرزایی، پونه ترابیان. انتشارات ترمه. چاپ اول.
- هنرور، ا. ۱۳۸۸. طراحی الگوی بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران. رساله دکتری. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه تربیت مدرس.
- نصیری زاده، ح. ر. و ج. توتونچی. ۱۳۸۲. بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران. دانشگاه علامه طباطبایی.
- یار، ع. م. شیرعلی و م. مستحفظیان. ۱۳۹۰. تحلیل گردشگری ورزشی در شهر اصفهان بر اساس مدل SWOT/از دیدگاه کارشناسان. همایش ملی تفریحات ورزشی. تهران.
- Ashworth, G. and S. Page. 2010. *Urban Tourism Research: Recent Progress and Current Paradoxes*, Tourism Management, 1-15.
- Baade, R.A. 2004. *Some Observations of Analyzing Economic Impact: A Case Study, the Economic. Impact of the staples center on the city of Los Angeles*, The university of Chicago cultural policy center, May, USA.
- Chalip, L. 2006. *To Wards Social Leverage of Sport Event*. Journal of sport tourism, 11(2): 109-127.
- Chalip, L. and Su. Kim Nam. 2003. *Why Travel to the FIFA World Cup? Effects of Motives, Background, Interst, and Constraints*. Tourism Management, Article in press.
- Darkey, D.H. 2009. *Homing in(n) on the Economic Benefiths of 2010 FIFA World Cup: Opportunities for and Misgivings of Bed and Breakfast Operators in Gauteng, South Afrika*. Urban Forum. pp: 77.
- Edwards et al. 2008. *Urban Tourism Reaserch: Developing an Agenda*. Annals of Tourism Reaserch, 35(4): 1032-1052.
- Gibson Heather, J. 1998. *Sport Tourism: A Critical Analysis of Research*. Sport management Review, 12(3): 45-76.
- Higham, J. 2005. *Sport Tourism destination*. Introduction to sport tourism destination policy and planning. Chapter 7. pp: 96.
- Homafar, F., Honari, H. Heidary, A. Heidary, T and A. Emami. 2011. *The Role of Sport Tourism in Employment, Income and Economic Development*. Journal of Hospilality Management & Tourism, 2(3): 34-37.
- Icoz, O. E. Gunlu and Z. Oter. 2010. *Sport Tourism Destinations as Brand and Factors Affecting Destination Choices of Soccer Team*. 5th International Congress on Business, Economic & Management.
- Kim et al. 2005. *Residents Perceptions Impacts of the FIFA 2002 World Cup: The Case of Seoul as a Host City*. Tourism Management, 26: 25-38.
- Preuss, H. 2000. *Economices of the Olympics Games- Hosting the games 1972-2000*. Sydney: Walla press in conjunction with the centre for Olympic studies.
- Udesh. P and O. Bass. 2008. *Mega- Events as a Response to Poverty Reduction:The 2010 FIFA World Cup and its Urban Development Implications*. Urban Forum, pp: 338.
- Youn, T.L. 2003. *Conference on Sport and Tourism*. Journal of Sport Tourism. 8(2): 75-93.

Management and Sport Development A bioannual journal

No 2, Serial 7, 2015-2016

The Relationship Between Sport Tourism and Selected Dimensions of Urban Development

karimi T^{1*}, Honarvar A.², Ashraf Ganjoei F

Received: 17/05/2013

Accepted: 04/12/2013

Abstract

Objective: The aim of this research was to investigate the relationship between sport tourism and selected dimensions of civil development from the experts and officials point of view, including: job creation, generateing income, decreasing poverty and investment in Tehran.

Methodology: The research method was descriptive and survey. The data collection tool was a researcher-made questionnaire. To approve the content validity of questionnaire, sport management professors' views and to analyze the construct validity and classify the questions based on specific objectives of the study, exploratory factor analysis were used. The reliability of survey was confirmed by a pilot study and Chronbach's Alpha coefficient ($r = 0.95$). Statistical sample of the research was composed of 150 individuals: experts in tourism department of Cultural Heritage Organization, managers and other authorities who had participated in the Tehran sports' event. The data were analyzed by factor analysis and inferential level methods and figured out by SPSS and LISREL softwares.

Results: Results of confirmatory factor analysis showed significant relationships between sport tourism and variables: job creation, investment, and generating income and decreasing poverty. In spite of that all relations were significant, but the relationship between sport tourism and "generating income and decreasing poverty" was stronger.

Conclusions: The results indicated that meanwhile sports events being held in Tehran have short term and direct advantages, they can also have some long-term and indirect advantages for the city. Therefore by planning, the sport events are not considered solely as the factor of spending considerable expenses, but also can be a profit provider factor in different aspects of urban development.

Key words: sport tourism, job creation, income, investment

1. MSC in sport Management, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

2. Assistant professor, K.N.Toosi University of Tecnology

3. Assistant professor, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

*Email: karimi_t2005@yahoo.com